

Márk evangéliuma

Lekció: Jn. 13.1-11
Textus: Mk. 9.30-37

2011. jan. 23.
Gazdagrét

Légy első! (A tanítványság buktatói 1.)

Jézus úton van a tanítványokkal. Galileán mennek keresztül, majd Jeruzsálembe érkeznek. Márk evangélista szerkesztésében ez az út annak az alkalma, hogy Jézus két másik útról tanítsa a tizenkettőt. Két olyan útról, amelyek szorosan összefüggenek, és amelyekből Jézus követői nagyon keveset látnak. Az egyik az az út, amelyet Jézusnak kell bejárnia ahhoz, hogy elvégezze küldetését, Isten országának hirdetését, Isten és az emberek kapcsolatának, sőt, az egész világnak a gyógyulását. Ez a kereszt útja, amelyről háromszor beszél ebben a nagyobb egységben. A másik út, amelyről Jézus beszél, azoknak az útja, akik követik őt; a tanítványok útja. Három dologtól világosan elhatárol az, hogy a kereszténység követés, azaz út (vö. ApCsel. 9.2, 18.25-26, 19. 9,23, stb – a kereszténység *út*). Az egyik, hogy a kereszténység kizárólag és elsősorban dogma lenne. A másik, hogy a kereszténység kizárólag és egyedül lelkesedés, spirituális élmény vagy tapasztalat. A harmadik, hogy a kereszténység vallásos tradíció, konzervatív hagyomány- és értékmegőrzés. A kereszténység út, mégpedig Jézus útja, Jézus követése.

A következő hetekben azt a kérdést járjuk körül, hogy mit foglal magába Jézus követése, mit jelent tanítványnak lenni. Először a tanítványság három csapdáját, majd három megkülönböztető jegyét vizsgáljuk meg. Az első csapda szembeötlő a ma olvasott szakaszban: miközben Jézus arról beszél, hogy emberek kezébe adatik, megölik, majd feltámad, a tanítványok azon vitatkoznak, hogy „*ki a legnagyobb?*” Ennek alapján szeretnék ma arról beszélni, hogy Jézus arra hívott el: legyünk az elsők!

I. A világ útja: ki a legnagyobb?

Hogyan legyünk elsők? A legtermészetesebb válasz: azáltal, hogy kiharcoljuk, ki a legnagyobb. Ez elég hamar elkezdődik, mindjárt a homokozóban, ahol a vitát az hívatott eldönteni, hogy kinek az apukája az erősebb, vagy hogy ki tud két marékkal, jól célzottan több homokot küldeni a rivális szemébe. És még mielőtt valaki azt mondaná, hogy az ilyen típusú nyers agresszió igazából a kompetitív férfiak sajátja, gyorsan tegyük hozzá, hogy természetesen, de a hölgyeknek is megvan a módszere. „Az én barátnőm hallotta, amikor a te barátnőd azt mondta, hogy én nem is vagyok igazi barátnője, csak azért tesz úgy, hogy meg ne bántson” – semmi konfrontáció, csak ártatlan csacsogás... A meglepő a történetben az, hogy a tanítványok – bár férfi módon versengenek – cseppet sem állnak a homokozós szint felett. Jézus megkérdezi őket: „*Miről vitatkoztatok útközben?*” – „*Ők azonban hallgattak, mert arról vitatkoztak egymással, hogy ki a legnagyobb.*” A jelenet megrázó, ha arra gondolok, itt felnőtt férfiokról van szó. Amikor rajtakapják őket, elnémulnak. Lesütik a szemüket. Éppen hogy azt nem olvassuk csak, hogy elkezdenek magyarázkodni: „nem én kezdtem”. Tényleg kínos, hogy arról vitáznak, ki a nagyobb. Lehet persze, hogy ezt az váltotta ki,

hogy Jézus csak három tanítványát vitte magával a megdicsőülés hegyére (megelőző szakasz: 9.2-13). Miért pont őket? Csak nem nagyobbak? Az is lehet, hogy bár sokat nem értenek még abból, hogy Jézusnak meg kell halnia, de ennyi éppen elég nekik ahhoz, hogy megpróbálják eldönteni a vezetői utódlást.

A versengés tehát zajlik, a kezdetektől fogva az utolsó napokig (kinek van nagyobb és drágább síremléke?). Akár „férfias”, konfrontatív, nyílt formában, akár rejtetten, manipulatív módon, de a versengés mindannyiunké, egészen mélyről fakad. De mi ezzel a probléma – kérdezheti valaki? A gyerekes versengésen lépünk túl; ugyanakkor azonban nem igaz, hogy a verseny következtében hatalmas dolgok történtek a világban? Ha nem lenne verseny, mi mozgatná a gazdagságot? Nem a verseny, sőt, a versengés a nagy feltalálások és felfedezések bölcsője? Megszülettek volna-e az emberiséget előbbre vivő nagy felfedezések, ha egy-egy kutatót vagy felfedezőt nem hajt az „első akarok lenni”, a „legjobb, leggyorsabb akarok lenni” szenvedélye? Sőt, nem szükséges-e ez a szenvedélyes versengés ahhoz, hogy egyesek embert próbáló, életveszélyes kísérletekbe fogjanak? (pl. a norvég Amundsen és a brit Scott versenye, hogy ki éri el előbb a Déli-sarkot...) A „ki a legnagyobb” szenvedélyének hiányában vajon lenne-e elég motivációja az embernek arra, hogy hihetetlen fizikai vagy szellemi teljesítményeket érjen el? Nem jelenthetjük-e ki azt, hogy a versengés, a verseny a fejlődés motorja?

Mindeközben az is nyilvánvaló, hogy a versengés könnyen az örületbe vagy a pusztulásba hajt (Scott, bár eléri a Déli-sarkot, visszafelé elpusztul. Egyes történetírók szerint ebben az a lélektani erőtlenség is szerepet játszhatott, ami csalódottságából fakadt, hiszen Amundsen pár nappal megelőzte őt.) A megszállott győzni akarás, amely heroikus eredményeket terem, a másik oldalon nem ritkán fájdalmat, frusztrációt, gyűlöletet, pusztulást hoz. A modern világi vezetéselmélet is felismerte, hogy a „ki a legnagyobb?” szenvedélye nem feltétlenül vezet eredményre: *„A versengés stresszt vált ki, gyengíti a testi és lelki egészséget, aláássa az emberek önbecsülését, rontja motivációjukat, megmérgezi a vállalkozás levegőjét, szétzilálja a személyes kapcsolatokat, és alkalmatlan arra, hogy munkacsoportokat építsünk fel. Az energia negatív módon az ellenfelünk kikapcsolására irányul, ahelyett, hogy ugyanezt az energiát pozitív módon arra használnánk, hogy kielégítsük munkatársaink, beszállítóink és ügyfeleink szükségleteit, és ezzel magasabb értéket teremtenénk számunkra. ... A vállalkozó feladata az lenne, hogy szeretetet ébresszen a lelkünkben, nem pedig másokat felmorzsoló és tönkretévő, ellenséges érzelmeket. ... Ha egy vállalkozás háborús kategóriákban gondolkodik, növelni fogja maga körül az agresszivitást, hideg és ellenséges légkört teremt.”* (L. Secretan in: Anselm Grün, *Életet fakasztó vezetés*, 72-3)

Azt hiszem, idealizáljuk a versengést. Annyira hozzászoktunk, hogy a világ így működik, hogy nehezen tudjuk elképzelni, hogy más motiváció is lehet(ne) nagyszerű teljesítmény mögött (amint számos ilyen is van a történelemben). Olyan mértékben győztes-vesztes kategóriákban gondolkozunk, mind társadalmi (gazdaság, politika), mind egyéni értelemben, hogy fel sem tűnik, mennyi negatív energia, lélekölő küzdelem, elerőtlenítő ellenségesség fakad ebből. Egy pillanatra gondolj bele, mennyire a homokozó szintjén vagyunk még ma is. Mennyire mélyen ott feszül benned a kérdés, hogy ki a (leg)nagyobb. Mi játszódik le – akár csak a képzeletvilágodban? Ránézel a másik életmódjára, lakására, autójára – ki a legnagyobb? Látod

szellemességét, eszességét - ki a legnagyobb? Tudod, hogy kutató munkát végző kollégádnak mennyi hivatkozása van - ki a legnagyobb? Hallod, hogy a másik család gyermekének milyen lett a félévije - ki a legnagyobb? Meglátod osztálytársad mobilját - ki a legnagyobb? Márkás cuccban jön be egy reggel - ki a legnagyobb? Elmeséli, hogy hova tervezi a nyaralást - ki a legnagyobb? Észreveszed a feleségét vagy a férjét - ki a legnagyobb? Elgondolkodsz azon, milyen szolgálatot végez a gyülekezetben - ki a legnagyobb? Ha nem is elsők akarunk lenni, de tudjuk, hogy kik azok, akik előtt akarunk lenni. Ha nem is a legnagyobbak, de az nagyon világos, hogy kinél nagyobbak. És az se vigasztaljon (egy cseppet sem), ha te az vagy, aki soha nem akar nagyobb lenni – de mindig kész magát sajnálni, hogy ő kisebb. Ez a versengésnek a fonák oldala, amely kicsit sem szebb és üdvösebb, mint a másik oldal. Amikor ugyanúgy összehasonlítod magad a másikkal, csak ahelyett, hogy (akár csak a képzeletben) birokra kelnél vele, önmagad sajnálatába süppedsz. Ez, hasonlóan, abból fakad, hogy elsők akarunk lenni (legalább egy kicsiny körben, talán csak éppen a házasságban), mint a nyílt versengés. Hogyan legyünk elsők?

II. Jézus útja: az utolsó az első

Jézus azt mondja a homokozó megszeppent hőseinek: *„Ha valaki első akar lenni, legyen mindenki között az utolsó és mindenki szolgálja.”* Hangsúlyozni szeretném, hogy Jézus nem azt mondja a tanítványoknak, hogy ne akarjanak elsők lenni. Légy az első! De megmutatja az utat, amely egy feje tetejére állított világba hívja őket: Az Isten Országában az utolsó és a szolga az első. Még ijesztőbb, ha egybevonjuk e két kifejezést: az utolsó szolga a legnagyobb, nagyobb, mint ti, akik már most felfelé helyezkedtek. Innentől ez a tanítványság útja, ez a követés. Ha Jézus követői vagyunk, arra hívtunk, hogy elsők legyünk azáltal, hogy mindenki között az utolsó és mindenki szolgálói vagyunk.

Életszerű-e Jézusnak ez a hívása? Korunk a nyers erő és a pusztá hatalom világa. Ötven, vagy száz évvel ezelőtt legalább létezett valamiféle általános közmegegyezés arról, hogy a másik embert szolgálni, szeretni helyes, valamint az alázat erénynek számított. Ma azonban nem létezik ilyen közmegegyezés; egyre kevésbé létezik bármilyen általánosan elfogadott morális igazság arról, hogy valami értékesebb, mint az egyén érdeke, mint a hatalom (hiszen a posztmodern teória szerint minden ún. igazság csak valakinek ill. egy csoportnak a részleges igazsága, amelynek szerepe, hogy az ő hatalmát erősítse meg). Innentől viszont zsigerileg idegen tőlünk az utolsó és a szolga szerepe, hiszen egyre kevesebb olyan ember van a társadalomban, aki úgy nőtt fel, hogy az alázat és a szolgálat értékeiről hallott volna. Praktikusan pedig mit jelent utolsó szolgának lenni? Hogyan közeledjünk ehhez?

Rögtön itt a válasz. Jézus *„kézenfogva egy kisgyermeket, a tanítványok közé állította, átölelte, majd ezt mondta nekik: Aki az ilyen kisgyermekek közül egyet is befogad az én nevemért, az engem fogad be...”* A Jézus korabeli világban a gyermek jelenítette meg a legalacsonyabb társadalmi státuszt. Mások alá vettetett, gondoskodásra szorul, és nincsen önrendelkezési joga. Amikor a párhuzamos helyen Máté evangéliumában azt olvassuk, hogy *„ha meg nem tértek, és olyanok nem leszenek, mint a kisgyermek, nem mehetnek be a mennyek országába”* (Mt. 18.3), akkor Jézus arra hívja a tanítványokat, hogy felejtsek el a státuszt, a rangot, a hatalmat, és fogadják

el a legkisebbek helyét. Befogadni egy kisgyermeket azt jelenti, hogy a jelentéktelennek, a kicsinek, a semminek tulajdonítanak igazi jelentőséget és értéket. Nem a fontos emberek barátságát keresik, hogy onnan tovább lépve még feljebb meneteljenek, hanem észreveszik és előnyben részesítik a kicsit, a jelentéktelent, a lenézettet, a szegényt. Így lesznek majd elsők.

Hogy Jézusnak mennyire igaza van, még a keresztyén hit határain túl is, annak számtalan példáját említhetném, az egyik közülük Teréz anya. Teréz anya, a Szeretet Misszionáriusai szerzetesrend alapítója, aki sohasem akart első lenni, hanem a szegények legszegényebbeihez fordult Jézus nevében. A rend hivatása Teréz anya szavaival: „*hogy segítse az éhes, ruhátlan, hajléktalan, béna, vak, leprás embereket, az olyanokat, akik nemkívánatosak, szeretetlenek, kizárítottak a társadalomból és mindenki elkerüli őket*”. (Wikipédia) A Kalkutta utcáin haldokló betegekben egyedül azt a Jézust látta és szolgálta szeretettel, aki azt mondta, hogy ha valaki egy kisgyermeket befogad, őt fogadja be. Teréz anya Nobel díjat, és egyéb kitüntetések kapott, az egész emberiség elismerte. Felnéznek rá, tisztelik, példának tekintik – nem keresztyének is. Első lett, miközben mindenki között az utolsó és mindenki szolgálja volt. És miközben első lett, mégis utolsó maradt: „*Tudja ... ezek a kitüntetések nem nekem szólnak, hanem népemnek. Ezért nem is érintenek. Tudom, hogy nem az enyéme, hanem a szegényeké, akiket kezdenek elismerni...*” (Teréz anya – Istenért, 119). Még egy adat a „ki a legnagyobb?” kérdésének fényében: „*halálakor a rend a világ 123 országában 610 missziót működtetett, ahol több mint 4000 apáca és több mint 100000 önkéntes ápoló dolgozott.*” (Wikipédia)

Legyünk elsők! „*Ha valaki első akar lenni, legyen mindenki között az utolsó és mindenki szolgálja.*”

III. Hogyan lehetünk elsők?

Hogyan lehetünk elsők? Ha Jézus megragadott, ha számít, amit itt elénk adott, ha Isten Lelke megadta, hogy felhevüljön a szíved és azt mondod, igen, Uram, követni akarlak, utolsó szolgálóként akarok dicsőséget szerezni a nevednek, mit tegyünk? Kulcsfontosságú ponthoz érkeztél ebben az esetben, mert könnyen azt mondod (vagy mondják neked), hogy indulj el az úton, és légy olyan (legalább egy kicsit) mint Teréz anya. Szedd össze magad, próbáld meg, fegyelmezd bensőd! (Illusztráció: Szőnyi Ferenc, a komáromi ultramaraton sportoló, aki húszszorosán teljesítette az ún. vasember teljesítményt kevesebb, mint három hét alatt: 76 kilométer úszást, 3600 kilométer kerékpározást, 844 kilométer futás. Most 46 éves, és meglepően későn kezdett sportolni. Számos internetes hozzászólásból derült ki, hogy mennyi embernek adott erőt, hogy elkezdjenek valamit sportolni. De vajon meddig tarthat a lelkesedés?)

A „próbáld meg magad is” nem az evangélium, nem a szabadság útja, hanem a törvénykezés, ami kudarcra vezet. Mert szükséges, de nem elégséges az egyetértés, a belátás, sőt, akár a szándék, hogy igen, Uram, követlek. De szükség van valami többre, mégpedig egy olyan erőre, amely megszabadít attól a szíved mélyében felismert parancstól, hogy neked többnek kell lenned. Szükség van egy olyan erőre, ami megtöri a hatalmát a bensőd követelésének, miszerint neked kell az elsőnek lenni. Egy olyan erő, egy olyan hatalom kell, amely átformál, mert – fogalmazzunk így - csak egy feje tetejére állított szív gondolkodik és cselekszik úgy, mint Teréz anya. Ez az erő pedig nem benned van, nem a tiéd. Milyen ironikus, hogy a tanítványok éppen akkor

versengenek, miután Jézus „*arról beszélt nekik, hogy az Emberfia az emberek kezébe adatik, megölik, de miután megölték, három nap múlva feltámad.*” Mit tett Jézus? Ő, az első, a dicsőséges, az Isten Fia a kereszten utolsó szolgává lett. Sőt, nemcsak szolgává, hanem bolondsággá és botránnyá (1Kor.1.23), átokká (Gal. 3.13), bűnné (2Kor. 5.21), és gyalázzá (Zsid. 13.13). Mivé lett Jézus, az első, a kereszten? Kicsivé, utálatossággá, semmivé – meghalt. Ő az első, mindenek előtt és felett, övé minden hatalom, hiszen feltámasztotta az Atya. Ő benne van az erő, hogy te is első légy. Hogyan?

Hogyan lesz közöd hozzá? Amikor Húsvét közeledtével együtt volt a tanítványokkal, Jézus felkelt az asztaltól, levette felső ruháját, körülkötötte magát egy kendővel, és elkezdte mosni a tanítványok lábát. Utolsó szolgálai cselekedet. És amikor odaér Péterhez, mit mond Péter? „*Az én lábamat nem mosod meg soha.*” Egy normális világban a Mester nem mossa meg a tanítvány lábát, az első nem végzi a szolga munkáját – de Isten Országában igen. Péter, „*ha nem moslak meg, semmi közöd sincs hozzám.*” Az első, aki öröktől fogva az első, aki meghalt és feltámadt, akié minden hatalom mennyen és földön, hozzád lép, hogy megmossa a lábad. Tiltakozol? Tiltakozol, hogy elfogadd, hogy érted halt meg? Tiltakozik a büszkeséged, hogy elismerd, ez az egyetlen út számodra a bűnbocsánathoz és az Atyával való szeretetkapcsolatra? Tiltakozol az ellen, hogy szíved szomjas arra, hogy első légy, a legnagyobb légy, és ezt semmi nem tudja megzabolázni, csak az, aki szolgálként érkezik, hogy engedd, megérintsen és meggyógyítson? „*Ha nem moslak meg, semmi közöd sincs hozzám.*” – mondja Jézus.

Vagy mondjuk el ugyanezt egy másik képpel. Kész vagy-e gyermek lenni, jelentéktelenné lenni Jézus jelenlétében? Engeded-e, hogy kézenfogjon, mások elé állítson és átöleljen? El mered-e engedni magad annak jelenlétében és ölelő karjaiban, aki, mikor karjait szegekkel kifeszítették, még arra sem volt képes, még annyiban sem rendelkezhetett magáról, mint egy gyermek – és ez egyedül érted történt? Ki mered-e magad szolgáltatni annak, aki kiszolgáltatta magát érted? Mert csak, amikor ezt engeded, csak, amikor ezt elfogadod, kapod meg az erőt, amely egészen újjá tehet.

És utána van mit (mert van mit!) begyakorolni. Utána már tudatosan gyakorolhatod, hogy mit jelent elengedni a harcot, a versengést, és örömmel, hálával szolgának lenni. Tiéd annak lehetősége, hogy Jézus egyre jobban kiformalódjon benned. Nem megy azonnal, nem megy magától. De ha Krisztust követed, megérted, hogy mit jelent ez akkor, ha munkahelyi vezető vagy. Ha Krisztusra nézel, megérted, mit jelent ez a házasságodban, a családotban, a gyülekezetben. Első leszel, azáltal, hogy az utolsó vagy. Egyre többen szeretnek és csodálnak, miközben te egyre kevésbé vagy tudatában ennek. Egyre kevésbé vagy tudatában nagyságodnak, hiszen egyre inkább Jézus szeretetének és jóságának tudatában telnek napjaid. A homokozó hőséből Isten Országáa hősévé lettél – ez a tanítvány! ÁMEN!